

Ομιλία του Νεοκλή Συλικιώτη στην Ημερίδα ΣΗΔΥΚΕΚ – ΠΕΟ ΡΙΚ

4/7/2013

«Η θεσμική διασφάλιση του ρόλου της Δημόσιας Ραδιοτηλεόρασης»

Ο ρόλος των ΜΜΕ –ειδικά των ηλεκτρονικών- είναι κρίσιμα σημαντικός για τις σύγχρονες κοινωνίες. Η ψυχαγωγία, η ενημέρωση/πληροφόρηση και η επιμόρφωση είναι βασικές κοινωνικές λειτουργίες οι οποίες σε σημαντικό ποσοστό διεκπεραιώνονται με τη βοήθεια των ΜΜΕ, ιδιαίτερα οι δύο πρώτες.

Από αυτό συνάγεται ότι τα ΜΜΕ διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση ιδεολογικών, πολιτικών, πολιτιστικών, αξιολογικών, αισθητικών και άλλων κριτηρίων που οριοθετούν την κοινωνική συμπεριφορά.

Ακόμα πιο σημαντικός είναι ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης της κοινωνίας. Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται από τον διαρκώς αυξανόμενο όγκο πληροφοριών που είναι διαθέσιμες και την τεράστια ταχύτητα με την οποία αυτές προκύπτουν, σε βαθμό που τις καθιστά δύσκολα επεξεργάσιμες από μεμονωμένα πρόσωπα. Όλο και περισσότερο λοιπόν, η επιλογή και αναπαραγωγή των πληροφοριών από τα ΜΜΕ διαμορφώνουν την πραγματικότητα που αντιλαμβάνονται οι σύγχρονες κοινωνίες. Είναι τέτοια η ισχύς των σύγχρονων ηλεκτρονικών ΜΜΕ που είναι σε θέση να εξαφανίσουν ή να διαμορφώσουν ανάλογα από την κοινή

βιωμένη εμπειρία ολόκληρους τομείς της κοινωνικής ζωής, διαμορφώνοντας μια πλασματική -αλλά πολύ ρεαλιστική όσον αφορά τα αποτελέσματα που παράγει- πραγματικότητα.

Επιπλέον, σε όλο τον κόσμο τα πανίσχυρα ηλεκτρονικά ΜΜΕ είναι συγκεντρωμένα σε πολύ λίγα επιχειρηματικά κέντρα, γεγονός που επιτείνει τη δυνατότητα απόλυτου ελέγχου. Δεν θα υποστηρίξω κάτι καινούργιο λέγοντας ότι η συγκέντρωση ιδιοκτησίας των ΜΜΕ και η απουσία πλουραλιστικού περιεχομένου στα ΜΜΕ θέτει σε κίνδυνο την ελευθερία της έκφρασης όχι μόνο στο εσωτερικό των κρατών, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, αφού ισχυροί οργανισμοί παραγωγής και διασποράς ειδήσεων, πληροφοριακού και ψυχαγωγικού υλικού, ελέγχονται από λίγα και συγκεκριμένα κέντρα με τεράστια οικονομική δύναμη.

Αυτά τα κέντρα, πέρα από την οικονομική επιφάνεια που διαθέτουν και ελέγχοντας τις διαθέσεις της κοινής γνώμης, αποκτούν μεγάλη πολιτική ισχύ. Οι μηχανισμοί της αγοράς δεν επαρκούν για να εγγυηθούν την πολυμέρεια, τις διαφορετικές κουλτούρες και την ελευθερία της έκφρασης. Κατ' επέκταση, η επιδίωξη του κέρδους από τα ΜΜΕ και η απόλυτη υπαγωγή τους στους νόμους του εμπορίου θέτει σε κίνδυνο και αμφισβήτηση τη δυνατότητά τους να δρουν ως προστάτες και προαγωγοί της πολυφωνίας και, με αυτή την έννοια, της δημοκρατίας.

Έχοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω, το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει κάθε αντικειμενικός μελετητής είναι ότι το χρήμα, η αγορά και ο αθέμιτος

ανταγωνισμός λειτουργούν πειστικά προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτήν που επιβάλλουν οι πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας σε ό,τι αφορά τα ΜΜΕ. Και, επίσης, κάτω από το καθεστώς της εξάρτησης των ΜΜΕ από την αγορά και τους στυγνούς κανόνες της, αυτά δεν μπορούν να επιτελέσουν τους ρόλους που επιβάλλουν οι ανάγκες της προόδου της κοινωνίας.

Αυτό ο ρόλος αντικειμενικά μπορεί να εκπληρωθεί από τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, για δύο βασικούς λόγους:

Πρώτον, γιατί η δημόσια ραδιοτηλεόραση, έχοντας τη στήριξη του δημοσίου, της πολιτείας, μπορεί να είναι ανεξαρτημένη από τους κανόνες του εμπορίου, άρα μπορεί να αποφεύγει τον ασφυκτικό έλεγχο της αγοράς, του χρήματος και των «μεγάλων συμφερόντων».

Δεύτερον, γιατί η δημόσια ραδιοτηλεόραση μπορεί να υπόκειται σε κοινωνικό έλεγχο κάτι που δεν μπορεί να συμβεί με την ιδιωτική. Και η κοινωνία, ασκώντας τον έλεγχό της, μπορεί να θέτει απαιτήσεις ενώπιον της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και να απαιτεί την εκπλήρωσή τους.

Υπάρχει και ένας τρίτος λόγος: η δημόσια ραδιοτηλεόραση μπορεί και πρέπει να εκτελεί ρόλους και να καλύπτει ανάγκες που η ιδιωτική ραδιοτηλεόραση αποφεύγει να εκτελέσει λόγω κόστους και έλλειψης περιθωρίων κέρδους. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση καλείται ποιοτικά να επιμορφώσει, να ψυχαγωγήσει και να ενημερώσει την κοινωνία.

Βασικά ερωτήματα, ανάμεσα στα διάφορα που έχουν εγερθεί, είναι:

· Με ποια κριτήρια εντάσσεται μια υπηρεσία στην κοινωνική αποστολή που έχει ένας δημόσιος φορέας και με ποια χαρακτηρίζεται ως εμπορική;

· Είναι θεμιτό για τα δημόσια ραδιοτηλεοπτικά ιδρύματα να προσφέρουν υπηρεσίες επί πληρωμή;

· Η δημόσια ραδιοτηλεόραση είναι υποχρεωμένη να δραστηριοποιείται σε τομείς που δεν καλύπτονται από τα ιδιωτικά κανάλια;

· Ποιο το μέλλον της δημόσιας χρηματοδότησης;

Η δημόσια ραδιοτηλεόραση δεν πρέπει να μπαίνει στον ανταγωνισμό με τα ιδιωτικά ΜΜΕ κατεβάζοντας τον πήχη, αλλά ανεβάζοντάς τον. Ανεβάζοντας τον πήχη στην πολιτική, στον πολιτισμό, στην αμφίδρομη επαφή και το διάλογο με την κοινωνία, στην επικοινωνία, στην ενημέρωση, στην ψυχαγωγία.

Η προσπάθεια του κλεισίματος της ΕΡΤ και η λαϊκή αντίδραση που ξεσηκώθηκε επιβεβαιώνει το γεγονός ότι δεν μπορούν όλα να τα μετρούμε με την τηλεθέαση. Η κοινή γνώμη, οι πολίτες στη συντριπτική τους πλειοψηφία ανεξάρτητα από το εάν παρακολουθούν ή όχι τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, εντούτοις αναγνωρίζουν το ευρύτερο πολιτικό και κοινωνικό ρόλο που αυτή διαδραματίζει.

Η εισαγωγή της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης στη χώρα μας σημαίνει περισσότερες ευκαιρίες για δημοκρατική έκφραση, ενίσχυση του

πλουραλισμού, μεγαλύτερη εμπλοκή του κοινού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, μεγαλύτερη επιλογή οπτικοακουστικών υπηρεσιών και καλύτερη ποιότητα της εικόνας. Στο τέλος-τέλος, σημαίνει ένα καλύτερα πληροφορημένο πολίτη που απολαμβάνει καλύτερη ποιότητα ζωής.

Από την άλλη, ο πολίτης-τηλεθεατής, ιδιαίτερα οι ευάλωτες ομάδες, όπως για παράδειγμα οι ανήλικοι, θα πρέπει να προστατευτούν από ορισμένους κινδύνους που ελλοχεύουν και δυνητικά πολλαπλασιάζονται λόγω των δυνατοτήτων που προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία.

Ως Πολιτεία δημιουργήσαμε το νομοθετικό πλαίσιο και τη διοικητική δομή που ρυθμίζει και διασφαλίζει, αφενός, τα οφέλη για τον πολίτη και, αφετέρου, μειώνει και ελαχιστοποιεί τυχόν κινδύνους που δημιουργούνται.

Το νομοθετικό πλαίσιο που εγκρίθηκε από τη Βουλή ενσωματώνει στο κυπριακό δίκαιο τις πρόνοιες της κοινοτικής Οδηγίας «Υπηρεσιών Οπτικοακουστικών Μέσων», 65/2007/ΕΚ. Το Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο θα διέπει τη λειτουργία της νέας ρυθμιστικής Αρχής (την Αρχή Ελέγχου Περιεχομένου Υπηρεσιών Οπτικοακουστικών Μέσων). Το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο δημιουργεί, επίσης, το πλαίσιο για την αδειοδότηση παροχών σύνθετων συνδρομητικών οπτικοακουστικών υπηρεσιών/πλατφόρμων, αλλά και για τη δυνατότητα εξουσιοδότησης μετάδοσης από αυτές, τόσο γραμμικών τηλεοπτικών υπηρεσιών, όσο και μη γραμμικών κατά παραγγελία υπηρεσιών από την Κύπρο και άλλες χώρες.

Με την πρώτη νομοθετική πράξη, δηλαδή, τον εναρμονιστικό νόμο, διασφαλίζονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: η ρύθμιση για πρώτη φορά μη γραμμικών κατά παραγγελία υπηρεσιών, η προστασία ανηλίκων, το δικαίωμα απάντησης, η απαγόρευση μετάδοσης ρατσιστικών μηνυμάτων, η διαφάνεια της ιδιοκτησίας των μέσων, η προσβασιμότητα σε υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων για άτομα με οπτική ή ακουστική αναπηρία, η δυνατότητα προβολής σύντομων στιγμιότυπων από εκδηλώσεις μεγάλου ενδιαφέροντος για το κοινό σε ειδησεογραφικές εκπομπές, η δημιουργία κώδικα δεοντολογίας για την προβολή διαφημιστικών μηνυμάτων ανθυγιεινών τροφίμων, η δυνατότητα αυτορρύθμισης ή συρρύθμισης από παροχείς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, η προβολή εκστρατειών που αφορούν την Παιδεία για τα Μέσα, η φιλελευθεροποίηση των διαφημιστικών κανόνων, μεταξύ άλλων, με τη διαγραφή του ημερήσιου ορίου στη διαφήμιση και τη χαλάρωση ρυθμίσεων διαχωρισμού περιεχομένου και διαφημιστικών μηνυμάτων και τέλος η εισαγωγή της νέας διαφημιστικής πρακτικής της τοποθέτησης προϊόντων.

Με τη δεύτερη νομορυθμιστική πράξη εξασφαλίζεται η μεταρρύθμιση της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης σε Αρχή Ελέγχου Περιεχομένου Υπηρεσιών Οπτικοακουστικών Μέσων.

Όσον αφορά τη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση – το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου – ως ο παροχέας δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας, θα

πρέπει να παραμείνει ένας ισχυρός παίκτης στο πεδίο προσφοράς υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων. Συνεπώς, η Πολιτεία πρέπει να διασφαλίσει ότι η Δημόσια Ραδιοτηλεόραση της χώρας επωφελείται πλήρως από την τεχνολογική αυτή αναβάθμιση της επίγειας ψηφιακής τηλεόρασης και ότι τις δίνονται όλες οι ευκαιρίες για ανάπτυξη δεσμίδας καναλιών με ποικίλες υπηρεσίες, όπως κανάλι με προγράμματα που απευθύνονται στους Τ/Κ, κανάλι που να καλύπτει τις δραστηριότητες της Βουλής των Αντιπροσώπων, κανάλι αφιερωμένο στα προγράμματα της ΕΡΤ, πολιτιστικό κανάλι, αθλητικό κανάλι κλπ. Τέλος παρέχεται, η δυνατότητα στο ΡΙΚ να αναπτύξει και μη γραμμικές, κατά παραγγελία υπηρεσίες, καθώς και κανάλι με προγράμματα υψηλής ευκρίνειας (HDTV).

Σ' ότι αφορά τα θέματα της Ψηφιακής Πλατφόρμας και την ανάγκη της διατήρησης από το ΡΙΚ της δικής του πλατφόρμας θα αναφερθώ σε συντομία σε μερικά σημεία που αναδεικνύει και το ΡΙΚ στη μελέτη του.

Δε θα αναφερθώ στα θέματα Εθνικής Ασφάλειας και το ρόλο του ΡΙΚ. Το ΡΙΚ ως Δημόσια Ραδιοτηλεόραση έχει την υποχρέωση παροχής ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας για όλους και επίσης να καλύπτει όλες τις κοινότητες της Κύπρου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Ραδιοτηλεόρασης (EBU) προτρέπει τα μέλη της, που είναι οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί να αναπτύξουν το δικό του δίκτυο ΕΨΤ.

Σημειώνεται ότι όπως και στη Κύπρο με τη VELISTER, αρκετά ιδιωτικά δίκτυα – πλατφόρμες ψηφιακής τηλεόρασης σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες κατέληξαν σε αποτυχία λόγω κακών επενδύσεων και λανθασμένων επιχειρησιακών σχεδίων.

Τυχόν μετακίνηση του ΡΙΚ στη VELISTER δημιουργεί μείζων πολιτικό θέμα. Εάν το ΡΙΚ δεν έχει υπό το δικό του έλεγχο ένα ανεξάρτητο διαδίκτυο ΕΨΤ θα τεθεί σε κίνδυνο η αυτονομία και η ανεξαρτησία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης αφού η πλατφόρμα της VELISTER ελέγχεται από τους καναλάρχες. Θεωρούμε ότι η κυβέρνηση πρέπει να τερματίσει κάθε σκέψη και συζήτηση για μεταφορά του ΡΙΚ στη πλατφόρμα της VELISTER.

Τέλος θεωρούμε ότι η δημόσια ραδιοτηλεόραση θα προσπαθήσει να αλλάξει την αξιολογική κλίμακα των ειδήσεων, αναβαθμίζοντας τη σημασία που δίδεται στην προβολή των θετικών προτύπων και ειδήσεων. Σήμερα, είδηση κατά κόρον αποτελεί η αρνητική εξέλιξη, το αρνητικό γεγονός και ό,τι έχει αρνητικό πρόσημο. Το αρνητικό, πέρα από το τραγικό, πουλάει, λένε οι ειδικοί. Και ασφαλώς αποτελεί είδηση!

Όμως, είναι επιβεβλημένο όπως η δημόσια ραδιοτηλεόραση συμβάλει έτσι ώστε να βοηθήσει την κοινωνία να κρίνει και με θετικό και δημιουργικό φακό, και όχι μόνο με αρνητικό. Γιατί έτσι υπηρετείται τελικά η προοπτική και η αισιοδοξία για το αύριο σε βάρος της μοιρολατρίας και της απαισιοδοξίας. Αυτό έχει ανάγκη η κοινωνία μας. Ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες

οικονομικής κρίσης στην εποχή του μνημονίου και της Τρόικας για να κρατά την ελπίδα για το αύριο ζωντανή.

Η θέση του ΑΚΕΛ, αναφορικά με το παρόν και το μέλλον της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης είναι σαφής και ξεκάθαρη.

Παροχή κάθε ορθολογικής στήριξης στο ΡΙΚ για να μπορεί να διαδραματίσει τον πολυεπίπεδο και πολύπλευρο ρόλο του.